

Stortingets finanskomite
Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
23/712 -

Dato
21.02.2023

Dokument 8:116 S (2022–2023) representantforslag fra Hans Andreas Limi og Silje Hjemdal om dispensasjon fra toll- og avgiftsregelverk mv. som hindrer donasjon av mat til veldedige formål

Jeg viser til brev 2. februar 2022 hvor Finanskomiteen ber om min uttalelse til representantforslag 116 S fra stortingsrepresentantene Hans Andreas Limi og Silje Hjemdal, om dispensasjon fra toll- og avgiftsregelverk mv. som hindrer donasjon av mat til veldedige formål.

Forslaget lyder: «Stortinget ber regjeringen straks ta initiativ til en dispensasjonsordning i toll- og avgiftsregelverket, slik at eksempelvis cruisereederier, skipshandlere og andre relevante virksomheter for fremtiden kan donere bort overskuddsmat til Matsentralen eller tilsvarende tiltak uten avgiftsbelastning eller byråkratiske hindringer.»

Som bakgrunn for forslaget vises det avslutningsvis til uttalelse fra Tolletaten om at tollreglene er generelle, og at det må tas politiske beslutninger om eventuelle dispensasjonsordninger, og ikke minst gjelder dette spørsmål om merverdiavgiftsreglene for slike donasjoner.

Regler og prosedyrer for varer som føres inn til og ut fra Norge følger av vareførselsloven, som forvaltes av Tolletaten. Alle varer som føres inn i landet skal som hovedregel tollbehandles. For varer som innføres til fri disponering (forbruk i Norge) skal det beregnes merverdiavgift, tollavgift og særavgifter (avgifter) etter bestemmelsene for den enkelte avgift.

Dersom det etter andre myndigheters regelverk er begrensninger i adgangen til å innføre en vare til landet, kan Tolletaten ikke frigjøre varen for fri disponering uten at det foreligger nødvendig tillatelse fra relevant myndighet. Tolletaten håndhever gjennom vareførselsregelverket ulike restriksjoner for innførsel av varer som følger av annet regelverk, på vegne av andre forvaltningsmyndigheter.

Ved innførsel av en del matvarer er Norge etter EØS-avtalen forpliktet til å følge EUs regelverk for veterinær grensekontroll. Tolletaten bidrar til å sikre at disse reglene etterleves, men regelverket hører under landbruks- og matministeren. Jeg har derfor forelagt representantforslaget for landbruks- og matministeren som uttaler følgende om forslaget:

«Norge er gjennom EØS-avtalen forpliktet til å følge EØS-regelverket for veterinær grensekontroll. Disse reglene skal sørge for at mat som importeres fra tredjeland, dvs. fra land utenfor EØS, til det indre marked, herunder Norge, oppfyller dyrehelse- og folkehelsemessige krav. Dette er også viktig for at matvarene skal kunne spores, hvis det oppstår sykdomsutbrudd.

Det er visse risikoprodukter og animalske matvarer med for eksempel kjøtt, egg melk og honning, som må gjennom en grensekontroll før de kan tas inn til landet. Regelverket stiller strenge krav til dokumentasjon for å sikre at maten kommer fra godkjente virksomheter i tredjelandet. Det er videre krav om at den som vil importere mat til Norge må være registrert som importør.

Dersom skipshandlere vil donere overskuddsmat som kommer fra tredjeland er den underlagt disse reglene om veterinær grensekontroll.

Det innebærer også at matvarer som kommer fra den norske sokkelen eller fra Svalbard, det vil si utenfor det indre marked, ikke uten videre kan tas inn til forbruk på fastlandet, herunder donering til veldedige formål. Matvarer som er produsert i Norge eller i et EØS-land, som fraktes ut av Norge og EØS, for eksempel til sokkelen, mister sin status som «samhandelsvare» i EØS. Matvarene vil da regnes som grensekontrollpliktige importvarer fra tredjeland ved tilbakeføring til Norge.

Matvarer om bord på cruiseskip i internasjonal fart er unntatt de vanlige importkravene. Her gjelder det andre krav som tillater anskaffelse av varer i tredjeland eller i EU-land som ikke oppfyller alle dyrehelse- og folkehelsemessige krav. Bakgrunnen og forutsetningen for dette er at matvarene ikke skal inn på det indre marked, men kun konsumeres om bord på cruiseskipet. At det ikke gjelder like strenge krav til mat om bord på cruiseskip, innebærer at overskuddsmat ikke kan tas ut for omsetning eller doneres i Norge og i EØS.

Ifølge Mattilsynet har Europakommisjonen for tiden en stor satsning på sirkulærøkonomi og bærekraft. De har gått gjennom regelverket for mattrygghet og gjort endringer i noen

krav som kunne anses som unødvendige hindringer for redistribusjon av mat. De har imidlertid ikke gjort endringer i kravene til import av mat fra tredjeland eller kravene til overskuddsmat fra fartøyer i internasjonal trafikk. Mattilsynet vil ta kontakt med Europakommisjonen for å se på mulighetene for at de ulike regelverkene sees i sammenheng.

Mattilsynet mener det er vanskelig å se for seg hvordan man kan omgå disse reglene for å donere animalsk mat som i utgangspunktet er ment å frambyes om bord på et cruiseskip. For skipshandlere finnes det imidlertid en teoretisk mulighet for å oppfylle kravene, forutsatt at det er norske selskaper som Mattilsynet kan føre tilsyn med. De samme kravene til dokumentasjon, sporbarhet og grensekontroll vil i så fall gjelde ved både import og gjeninnførsel av matvarer til EØS. Mattilsynet mener imidlertid at det kan bli vanskelig å gjennomføre dette på en riktig måte innenfor rammene av regelverket.

Det er kommet frem opplysninger i media om at enkelte EU-land ser ut til å åpne for donasjoner av overskuddsmat fra cruiseskip til organisasjoner. Mattilsynet har forsøkt å få informasjon om hvilke betingelser som ligger til grunn for slike donasjoner, men de vet foreløpig lite om dette. Mattilsynet vil fortsette sin dialog med andre EU/EØS-land for å undersøke hvilket handlingsrom som eventuelt finnes innenfor dyrehelse- og folkehelsemessige forsvarlige rammer.

Landbruks- og matministeren kan ikke ta ansvar for hvordan andre land håndhever regelverket om grensekontroll, men må sørge for at Norge følger regelverket vi er forpliktet til. Selv om kravene kan oppfattes som byråkratiske, særlig når de kommer i konflikt med andre gode formål som donering av mat og bekjempelse av matsvinn, er dette regelverket satt i system for å trygge folke- og dyrehelsa.»

Når det gjelder den avgiftsmessige behandlingen av matdonasjoner, viser jeg til at merverdiavgiftsloven § 6-19 gir fritak (fra uttaksberegning) for næringsmidler som avgiftspliktige gir vederlagsfritt til mottaker for utdeling på veldedig grunnlag. Det gjelder tilsvarende fritak for enkelte særavgifter. Disse fritakene gjelder imidlertid bare for varer som er innført til Norge for fri disponering eller produsert i Norge.

Jeg viser til at regjeringen har som målsetning å redusere matsvinn. Avgifter bør ikke føre til at overskuddsmat blir destruert hvis maten kan benyttes til utdeling på veldedig grunnlag. Jeg er derfor i utgangspunktet innstilt på å foreslå fritak for merverdi-, toll- og særavgifter for næringsmidler som innføres til Norge og gis vederlagsfritt til mottaker for utdeling på veldedig grunnlag, i tråd med fritaket etter merverdiavgiftsloven § 6-19.

Et slikt fritak vil imidlertid ikke ha noen betydning for varer som ikke kan tas inn til forbruk på fastlandet etter regelverket for veterinær grensekontroll. Ut fra landbruks- og matministerens redegjørelse foran, synes et slikt fritak å ha begrenset praktisk betydning for cruiserederier, skipshandlere og andre relevante virksomheters muligheter for å donere overskuddsmat til Matsentralen for utdeling til veldedig formål.

Jeg vil ovenfor landbruksministeren ta opp om Regjeringen kan ta ytterligere initiativ, i tillegg til det Mattilsynet skal gjøre, for å se om en kan få til regelverksendringer innen de internasjonale avtalene vi har.

Med hilsen

Trygve Slagsvold Vedum